

ТРЕЋЕ ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ КНЕЖЕВИЋ И ДРУГИ ПРОТИВ СРБИЈЕ

(представке бр. 54787/16 и шест других – види приложени списак)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

9 . октобар 2018. године

Ова пресуда је правоснажна, али може бити предмет редакцијске измене.

У предмету Кнежевић и други против Србије,

Европски суд за људска права (Треће одељење), на
заседању Одбора у саставу: Pere Pastor Vilanova,
председник,
Branko Lubarda,
Georgios A. Serghides, *судије,*
и Fatoş Aрасі, *заменик секретара Одељења,*

После већања на затвореном заседању 18.
септембра 2018. године, Доноси следећу
пресуду, која је усвојена тог дана:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу седам појединачних представки (бр. 54787/16, 55000/16, 55009/16, 55034/16, 55203/16, 58557/16, и 60159/16) против Србије које су Суду поднете према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција”).

2. Подносиоци представки су држављани Републике Србије. Додатни лични подаци и други релевантни детаљи, као и датуми подношења њихових притужби Суду, наведени су у додатку ове пресуде.

3. Све подносиоце представке је заступала гђа Д. Јанковић, адвокат из Чачка. Владу Србије (у даљем тексту: „Влада”) је заступао њен заступник госпођа Н. Плавшић.

4. Притужбе подносилаца представки на дужину трајања извршног поступка прослеђене су Влади 27. априла 2017. године, док је преостали део њихових представки проглашен недопуштеним према Правилу 54 став 3. Пословника Суда.

5. Влада је уложила приговор на разматрање представки од стране Одбора. Након разматрања приговора Владе, Суд је исти одбио.

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

6. Према члану 6. став 1. Конвенције, подносиоци представке су се притуживали на дуго трајање извршног поступка.

7. Околности предмета, како су их стране изнеле, могу се сумирати како следи.

A. Поступак пред грађанским судовима

1. У вези са првим, другим, трећим и четвртим подносиоцем представке

8. У периоду од 18. децембра 2000. године до 16. априла 2003. године, први, други, трећи и четврти подносилац представке су поднели појединачне парничне тужбе Општинском суду у Чачку против истог друштвеног предузећа, *Акционарског друштва Фабрика резног алата Чачак*, захтевајући накнаду штете у вези плата.

9. Општински суд у Чачку је 26. децембра 2007. године донео пресуду у корист подносилаца представки.

10. Окружни суд у Чачку је 30. јула 2008. године потврдио ову пресуду у жалбеном поступку.

11. Подносиоци представки су 31. марта 2009. године поднели заједнички предлог за извршење који је 2. априла 2009. године прихватио Општински суд у Чачку.

2. У вези са петом подносиоцем представке

12. Пета подносиоца представке је 22. јуна 2005. године поднела парничну тужбу Општинском суду у Чачку против *Акционарског друштва Фабрика резног алата Чачак* којом је захтевала исплату отпремнине.

13. Општински суд у Чачку је 21. априла 2008. године донео пресуду у корист пете подносиоца представке. У одсуству жалбе, ова пресуда је касније постала правоснажна.

14. Пета подносиатеља представке је 27. октобра 2009. године поднела предлог за извршење који је 28. октобра 2009 . године прихватио Општински суд у Чачку.

3 . У вези са шестом подносиатељком представке

15. Шеста подносиатеља представке је 27. августа 2003. године поднела парничну тужбу Општинском суду у Чачку против *Акционарског друштва Фабрика резног алата Чачак* којом је захтевала исплату штете у вези плате.

16. Општински суд у Чачку је 24. априла 2008. године донео пресуду у корист шесте подносиатељке представке.

17. Окружни суд у Чачку је 29. октобра 2008. године потврдио ову пресуду у жалбеном поступку.

18. Шеста подносиатеља представке је 31. децембра 2008. године поднела предлог за извршење који је 8. јануара 2009 . године прихватио Општински суд у Чачку.

4 . У вези са седмим подносиоцем представке

19. Седми подносилац представке је 22. априла 2003. године поднео парничну тужбу Општинском суду у Чачку против *Акционарског друштва Фабрика резног алата Чачак* којом је захтевао исплату штете у погледу плате.

20. Општински суд у Чачку је 11. новембра 2008. године донео пресуду у корист седмог подносиоца представке. У одсуству жалбе, ова пресуда је касније постала правоснажна.

21. Седми подносилац представке је 9. априла 2009. године поднео предлог за извршење који је 4. фебруара 2010. године прихватио Општински суд у Чачку.

Б. Први низ поступака пред Уставним судом

22. С обзиром да је пресуда која је донета у корист подносилаца представки остала неизвршена, дана 24. фебруара 2014. године, шести и седми подносилац представке су изјавили уставне жалбе Уставном суду, док су први, други, трећи, четврти и пети подносилац представке то учинили дана 19. маја 2014. године.

23. Том приликом подносиоци представки су се притуживали на дужину предметних извршних поступака и на коначно неизвршење.

24. У складу са Законом о изменама и допунама Закона о уређењу судова (објављеном у „Службеном гласнику РС”, број 101/13), притужба у вези са дужином трајања поступка је прослеђена Апелационом суду у Крагујевцу, који је затим проследио предмет Вишем суду у Чачку, односно бившем Окружном суду у Чачку.

В. Поступак у погледу притужби на прекомерно трајање извршног поступка

1 . У вези са првим, другим, трећим и четвртим подносиоцем представке

25. Виши суд у Чачку је 27. јануара 2015. године утврдио да су повређена права првог, другог, трећег и четвртог подносиоца представке на суђење у разумном року, те је сваком доделио по 200 евра у погледу нематеријалне штете коју су претрпели услед прекомерне дужине трајања извршног поступка.

Исти је даље наредио Основном суду у Чачку, односно бившем Општинском суду у Чачку, да убрза извршни поступак и изврши пресуду која је донета у корист подносилаца представки.

26. Дана 11. фебруара 2015. подносиоци представке су се жалили Врховном касационом суду, тврдећи да је додељена накнада била прениска и, према томе, неадекватна за утврђену повреду. Дана 26. марта 2015. године, Врховни касациони суд је одбио жалбе подносилаца представки.

2. У вези са петом подносиоцем представке

27. Виши суд у Чачку је 14. јануара 2015. године утврдио да је повређено право пете подносиоце представке на суђење у разумном року, те јој је додељено 100 евра у погледу нематеријалне штете коју је претрпела услед прекомерне дужине трајања извршног поступка. Такође је наложио Основном суду у Чачку да убрза поступак и изврши пресуду.

28. Дана 2. фебруара 2015. године, пета подносиоца представке је поднела жалбу Врховном касационим суду због недовољне накнаде. Међутим, њена жалба је одбијена 22. априла 2015. године.

3. У вези са шестом подносиоцем представке

29. Виши суд у Чачку је 2. децембра 2014. године утврдио је повређено право шесте подносиоце представке на суђење у разумном року, те јој је додељено 300 евра у погледу нематеријалне штете коју је претрпела услед прекомерне дужине трајања извршног поступка. Њена жалба Врховном касационим суду у вези с износом накнаде је одбијена 6. маја 2015. године.

4. У вези са седмим подносиоцем представке

30. Виши суд у Чачку је 20. фебруара 2015. године утврдио да је повређено право седмог подносиоца представке на суђење у разумном року, те му је додељено 80 евра у погледу нематеријалне штете коју је претрпео услед прекомерне дужине трајања извршног поступка. Његова жалба пред Врховним касационим судом у вези с износом накнаде је одбијена 19. маја 2015. године.

Г. Други низ поступака пред Уставним судом

31. Између 3. августа 2015. године и 30. децембра 2015. године, сви подносиоци представки су изјавили нове жалбе Уставном суду.

32. Они су се, између осталог, притуживали на неизвршење правоснажних пресуда донетих у њихову корист од стране домаћих власти, као и на то да је износ накнаде коју су им надлежни судови доделили у погледу повреде њиховог права на суђење у разумном року био пренизак.

33. У периоду од 12. маја 2016. године до 9. јуна 2016. године, Уставни суд је утврдио да је, услед неизвршења правоснажних пресуда донетих у корист подносилаца представки од стране домаћих власти, заиста дошло до повреде њиховог права на мирно уживање имовине. Уставни суд је, према томе, доделио подносиоцима представки новчану надокнаду у износима који су додељени у пресудама које су остале неизвршене.

34. Међутим, Уставни суд је одбацио притужбе подносилаца представки у вези са недовољном накнадом у погледу повреде њиховог права на суђење у разумном року, пошто је сматрао да износи који су додељени од стране домаћих судова представљају разумну накнаду за претрпљене повреде.

35. Уставни суд је на крају нагласио да, у било ком случају и услед измена у законодавству, није могао проценити (није надлежан да процењује) специфичне разлоге за износе које су доделили други судови у том погледу.

II. Б. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

36. Закон о изменама и допунама Закона о уређењу судова (објављен у „Службеном гласнику РС”, број 101/13), који је релевантан за овај случај, био је на снази између 1. јануара 2014. године и 1. јануара 2016. године, након чега је на снагу ступио потпуно нови Закон о заштити права на суђење у разумном року (објављен у „Службеном гласнику РС”, број 40/15).

У складу са поменутих изменама и допунама, надлежност за поступање у погледу истакнутих повреда права на суђење у разумном року, у случајевима у којима је спорни поступак и даље у току, је била дата непосредно вишим судовима. Након утврђивања повреде права на суђење у разумном року, поменути виши судови су могли доделити накнаду за претрпљену нематеријалну штету и наложити нижим судовима да убрзају и окончају спорне поступке у одређеном временском периоду. Против ових одлука је било могуће изјавити жалбу пред Врховним касационим судом.

Уставном суду је, у складу са изменама и допунама, остављена надлежност да се бави наводним повредама права на суђење у разумном року у случајевима када су поступци пред редовним судовима већ окончани.

ПРАВО

I. ЗДРУЖИВАЊЕ ПРЕДСТАВКИ

37. Имајући у виду да се представке тичу сличних питања, Суд сматра да је прикладно испитати их све заједно у једној пресуди.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6. СТАВ 1. КОНВЕНЦИЈЕ

38. Подносиоци представки су се жалили на то да је дужина трајања извршних поступака била неспојива са захтевом „разумног рока“, утврђеног у члану 6. став 1. Конвенције, који гласи како следи:

„Свако, током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама ..., има право на ... расправу у разумном року пред ... судом, ...”

A. Допуштеност

1. Поднесци странака

39. Позивајући се на предмет *Видаковић против Србије* (одл.) (бр. 16231/07, од 24. маја 2011. године), Влада је истицала да подносиоци представки више не могу тврдити да су „жртве” у смислу члана 34. Конвенције, с обзиром на то да је накнада додељена од стране домаћих судова адекватна и довољна. Алтернативно, тврдили су да се, с обзиром

на тешку социо-економску ситуацију у земљи и ограничене буџетске ресурсе, од домаћих судова не би могло очекивати да подносиоцима представки доделе више износе од оних које су доделили у вези са претрпљеном нематеријалном штетом.

40. С тим у вези, Влада је даље констатовала промене у законодавству (види горе наведени став 36), које су спречиле Уставни суд да поново размотри износе накнада додељених подносиоцима представки.

41. Подносиоци представки су оспорили ове аргументе и тврдили да су и даље жртве у смислу члана 34. Конвенције.

2. Оцена Суда

42. Суд сматра да горе наведене приговоре од стране Владе треба испитати у погледу статуса жртве подносилаца представки (види, *mutatis mutandis*, горе наведени предмет *Видаковић против Србије* (одл.)).

43. С тим у вези, Суд подсећа да статус жртве подносиоца представке, у смислу члана 34. Конвенције, зависи од чињенице да ли су домаћи органи признали, било изричито или прећутно, наводну повреду Конвенције и, ако је неопходно, обезбедили одговарајућу накнаду у вези са тим. Само када су ови услови испуњени, супсидијарна природа заштитног механизма Конвенције искључује разматрање представке (види *Cocchiarella против Италије* [ВВ], број 64886/01, став 71, ЕСЉП 2006-V; и *Cataldo против Италије* (одл.), број 45656/99, од 3. јуна 2004. године).

44. С тим у вези, Суд констатује да су домаћи органи изричито признали повреду права подносилаца представки на извршење правоснажних одлука донетих у њихову корист од стране домаћег суда у разумном року (види ст. 25–30 горе). Сходно томе, први услов предвиђен у судској пракси Суда је испуњен.

45. Статус жртве подносилаца представки зависи и од тога да ли је накнада која им је досуђена адекватна и довољна за постизање правичног задовољења по члану 41. Конвенције (види *Dubjaková против Словачке* (одл.), број 67299/01, од 19. октобра 2004. године).

46. С тим у вези, Суд подсећа да је за губитак статуса жртве појединца потребно да накнада буде довољна и разумна у поређењу са накнадама које Суд додељује у сличним предметима.

47. Суд констатује да су накнаде које су домаћи органи доделили у овим предметима значајно ниже у поређењу са износима додељеним за неизвршење пресуда донетих против компанија које су претежно састављене од друштвеног капитала (види, на пример, *Стошић против Србије*, број 64931/10, ст. 66. и 67, од 1. октобра 2013. године и *Риђић и други против Србије*, број 53736/08 и 5 других, став 84, од 1. јула 2014. године).

48. У светлу материјала из предмета и имајући у виду посебне околности предмета, Суд сматра да се износи који су додељени подносиоцима представки не могу сматрати довољним, те стога не могу представљати одговарајуће обештећење за претрпљене повреде.

49. Суд стога закључује да подносиоци представки нису изгубили статус жртве у смислу члана 34. Конвенције. Према томе, приговор Владе мора бити одбијен у том погледу.

Суд иначе сматра да притужбе подносилаца нису очигледно неосноване у смислу члана 35. став 3(а) Конвенције. Он даље констатује да исте нису недопуштене по неком другом основу. Према томе, оне се морају прогласити допуштеним.

Б. Основаност

50. Подносиоци представки су поновили своје притужбе, док Влада није дала никакав коментар.
51. Суд подсећа да се извршење пресуде коју је суд донео мора сматрати саставним делом „суђења” у смислу члана 6. (види *Hornsby против Грчке*, пресуда од 19. марта 1997. године, Извештаји о пресудама и одлукама 1997-II, стр. 510, ст. 40). Кашњење у извршењу пресуде може се оправдати у посебним околностима. Оно, међутим, не може бити такво да угрози суштину права заштићеног према члану 6. став 1. (види *Immobiliare Saffi против Италије* [BB], број 22774/93, став 74, ЕСЈП 1999-V).
52. Суд је такође већ утврдио да је Тужена држава одговорна за дугове компанија које се претежно састоје од друштвеног/државног капитала, због чега се ни недостатак сопствених средстава нити немаштина дужника не могу навести као валидно оправдање за било каква прекомерна кашњења у овом конкретном контексту извршења (види, између многих других, *P. Качанор и други против Србије*, број 2269/06 и 5 других, став 114, од 15. јануара 2008. године и *Црнишанин и други против Србије*, број 35835/05 и 3 других, став 124, 13. јануар 2009. године).
53. Осим тога, Суд констатује да српске власти нису изнеле ниједан разлог за пропуст да предузму све неопходне мере како би извршили пресуде у питању (види, *mutatis mutandis*, предмет *Пуђић и други против Србије*, цитиран изнад, ст. 78. и 79.), где је правоснажна пресуда донета против друштвеног предузећа извршена након закашњења од пет до седам година.
54. С обзиром на наведено, а посебно на закључак Суда о статусу жртве подносилаца представки (види горе наведени став 49), Суд закључује да је у овом предмету дужина предметног извршног поступка била прекомерна и да није испуњен услов „разумног рока”.
55. Према томе, дошло је до повреде члана 6. став 1. Конвенције.

III. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

57. Члан 41. Конвенције гласи :
- „Када Суд утврди кршење Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној страни.”

А. Штета, трошкови

58. Подносиоци представки су тражили износ од 2.000 евра по подносиоцу у вези са нематеријалном штетом коју је претрпео сваки од њих. Такође су тражили износ од 2.000 евра за трошкове и издатке који су настали пред Судом.
59. Влада је сматрала да су тражени износи превисоки.
60. С обзиром на своју судску праксу (види *Стошић против Србије* и *Пуђић и други против Србије*, цитиране горе), Суд сматра разумним и правичним да додели износ од 2.000 евра сваком подносиоцу представке, умањен за било који износ који је можда већ био исплаћен у том погледу на националном нивоу, чиме овај износ покрива сву нематеријалну штету, као и трошкове.

Б. Затезна камата

61. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на маргиналној каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД, ЈЕДНОГЛАСНО,

1. *Одлучује* да представке здружи;
2. *Проглашава* представке допуштеним;
3. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 6. став 1. Конвенције;
4. *Утврђује*

(а) да Тужена држава треба да исплати сваком подносиоцу представке, у року од три месеца, износ од 2.000 евра (две хиљаде евра), умањен за било који износ који је можда већ био исплаћен у том погледу на националном нивоу, на име нематеријалне штете и трошкова, као и било који порез који се може наплатити на овај износ, који ће се претворити у валуту Тужене државе по курсу важећем на дан исплате;

(б) да, по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба исплатити обичну камату на горе наведене износе по стопи која је једнака маргиналној каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена;

5. *Одбија* преостали део захтева подносилаца представки за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 9. октобра 2018. године, у складу са правилом 77. ст. 2. и 3. Пословника Суда.

Fatoş Aracı

Pere Pastor Vilanova

Заменик секретара

Председник

ДОДАТАК

Број	Број представке и датум подношења	Име подносиоца представке, датум рођења пребивалиште, држављанство	Заступник	Правоснажна домаћа одлуке (орган издавања/број предмета, усвојен дана)	Налог за извршење (извршни орган, број предмета, датум налога)	Детаљи одлуке Уставног суда	Износи досуђени на нивоу за нематеријалну штету и трошкове по подносиоцу представке у еврима
1	54787/16 10. септембар 2016. године	Винко КНЕЖЕВИЋ 01.01.1955. године Чачак Српско	Драгана ЈАНКОВИЋ	Општински суд у Чачку П1. бр.1232/2002 26. децембар 2007. године	Општински суд у Чачку I.бр. 468/09 2. април 2009. године	Уж-5478/2015 (Уж-4544/2014) 12. мај 2016. године	200 евра
2	55009/16 10.09.2016. године	Срећко ЈОВИЧИЋ 01.11.1963. године Чачак Српско	Драгана ЈАНКОВИЋ	Општински суд у Чачку П1. бр.1232/2002 26. децембар 2007. године	Општински суд у Чачку I.бр. 468/09 2. април 2009. године	Уж-5478/2015 (Уж-4544/2014) 12. мај 2016. године	200 евра
3.	55009/16 10.09.2016. године	Драгутин СТАНЧИЋ 25.11.1952. године Чачак Српско	Драгана ЈАНКОВИЋ	Општински суд у Чачку П1. бр.1232/2002 26. децембар 2007. године	Општински суд у Чачку I.бр. 468/09 2. април 2009. године	Уж-5478/2015 (Уж-4544/2014) 12. мај 2016. године	200 евра
4.	55034/16 10.09.2016. године	Светлана МИЛОЈЕВИЋ 13.08.1960. године Чачак Српско	Драгана ЈАНКОВИЋ	Општински суд у Чачку П1. бр.1232/2002 26. децембар 2007. године	Општински суд у Чачку I.бр. 468/09 2. април 2009. године	Уж-5478/2015 (Уж-4544/2014) 12. мај 2016. године	200 евра
5.	55203/16 16.09.2016. године	Загорка ШКИЉЕВИЋ 05.10.1958. године Чачак Српско	Драгана ЈАНКОВИЋ	Општински суд у Чачку П1.бр.858/05 21. април 2008. године	Општински суд у Чачку I.бр. 1438/08 28. октобар 2008. године	Уж-4358/2015 (Уж-4535/2014) 19. мај 2016. године	100 евра

6.	58557/16 23.09.2016. године	Вера КОТЛАЈИЋ 03.03.1951. године Чачак Српско	Драгана ЈАНКОВИЋ	Општински суд у Чачку П1.бр.1534/03 24. април 2008. године	Општински суд у Чачку I.бр.1820/08 8. јануар 2009. године	Уж-4356/2015 (Уж-1683/2014) 26. мај 2016. године	300 евра
7.	60159/16 07.10.2016. године	Првослав РАКОВИЋ 07.02.1946. године Чачак Српско	Драгана ЈАНКОВИЋ	Општински суд у Чачку П1.бр.886/05 11. новембар 2008. године	Општински суд у Чачку I.бр. 9441/10 4. фебруар 2010. године	Уж-7856/2015 (Уж-1682/2014) 9. јун 2016. године	80 евра